

К 78/Д 96



120000968667



K 88
196

НАРОДНА ОПЕРА—РУСЕ

КРАДЛИВАТА СВРАКА

ОТ

ДЖОАКИНО РОСИНИ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"



120000868667

СЕЗОН 1982—1983 ГОДИНА

447861



През XVIII в. в Италия силен отзвук намират революционните идеи на Френската революция от 1789 г., които пробуждат националното самосъзнание на народа и неговите борчески свободолюбиви сили.

В началото на XIX в. в страната започва смела борба срещу феодалната реакция и господството на френските и австрийски завоеватели. Това е период на мощни революционни движения, развили се последователно през 20-те г. — революционната организация на карбонарите; 30-те г. — организацията „Млада Италия“ и 40-те г. — начало на движението Рисорджименто (Възраждане) и революционни настъпления, начело с Гарибалди и Мадзини.

Този борчески подем поражда и нови тенденции в изкуството, проникнато от патриотичните идеи. В идейно-естетическата програма и творчеството на италианските писатели и поети от това време като Силвио Пелико, Алфиери, Мандзони, Леопарди и др. се утвърждава стремежът към свързване на изкуството със съвремен-

ните гражданско-патриотични проблеми. Тези тенденции в музиката се проявяват по-късно. Идеино-художественото развитие на операта през този период се определя от вкуса на аристократичните среди, както и от ограничените изисквания на певците, чиято цел единствено е подчинена на себеизтъкването на певческо виртуозно майсторство. Постепенно под влиянието на революционната обстановка и бързия подем в италианската култура и музика са преодолен някои слабости като традиционните либрета, самоцелната виртуозност, липсата на големи обществени теми, несъответствието между музиката и драмата и др.

Върху италианските национални оперни традиции израства нова оперна школа, чието начало поставя Росини, за да бъде тя продължена от Белини и Доницети и да кулминира в творчеството на Верди.

Джоакино Росини е роден на 29 февруари 1792 г. в град Пезаро в семейството на пътуващи артисти. През 1804 г. те се установяват в Болоня, където малкият Джоакино постъпва в музикален лицей. Тук той се занимава до 1810 г. и овладява професионалните основи на музикалното изкуство.

За първи път името на Росини става известно като оперен композитор с постановката през 1810 г. във Венеция на едноактната комична опера „Брачната полица“. Шест години по-късно той създава операта „Севилският бръснар“, която му донася всеобщо признание. С това произведение композиторът постига класическа завършеност на комичния жанр.

„Италианският период“ в творчеството на Росини е белязан с редица големи постижения преди всичко в областта на комедийния театър — „Италианката в Алжир“, „Пепеляшка“, както и в жанра на голямата опера — „Танкред“, „Елисавета Английска“, „Мойсей в Египет“, „Отело“, „Мохамед II“.

През 1822 г. той посещава Виена и впечатленията му от този град намират отражение в „Семирамида“, по сюжет от трагедията на Волтер.

Росини продължава творческите търсения вече извън границите на родината, в Париж, където се премества през 1824 г. През шест години на парижкия период той създава само пет опери. При това две от тях — „Обсадата на Коринт“ (1826) и „Мойсей“ (1827) са преработки на по-ранни негови произведения („Мохамед“ и „Мойсей в Египет“), а третата „Граф Ори“ (1828) — фина комична опера във френски дух, включва по-рано композирани номера.

През 1829 г. се появява и операта „Вилхелм Тел“ — първата народно-патриотична опера.

Към постижения на Росини през втората половина на живота му се отнасят само две духовни произведения: „Стабат Матер“ (1824) и една грандиозна меса, която композитора на шега озаглавява „Малка тържествена меса“ (1863).

Той живее в Париж до края на живота си и умира на 13 ноември 1868 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЪРВА КАРТИНА

В дома на заможния селянин Фабрицио царят радостно веселие. Той и съпругата му Лучия подготвят посрещането на своя син Джането, който си идва у дома след военна служба. Но с най-голямо външние го очаква Нинета, прислужницата в дома на Фабрицио. Дватамата млади се обичат и всички посрещат с одобрение предсказанието на опитомената домашна сврака, че бъдещия съпруга на Джането ще бъде Нинета.

Радостна и вълнуваща е срещата на двамата влюбени. Но Лучия ревниво издърпва сина си и кани всички на обяд, като оставя Нинета да чисти сребърните лъжици, необходими за празничния обяд. Останала сама, Нинета мечтае за своя любим. Вниманието ѝ е привлечено от един непознат човек. Това е баща ѝ, който служи в армията на крале. Той ѝ доверява, че след разпра с началника си, е осъден на смърт. Успял да избяга с помощта на свой другар, той е дошъл да види дъщеря си и да потърси нейната помощ. Ужасена, Нинета го скрива и обещава да му помогне. Дватамата са изненадани от идването на префекта на селото, който непрекъснато ухажда девойката. В този момент връчват на префекта донесение, че в неговия окръг се укрива избягал войник. За щастие той е забравил очилата си и моли Нинета да го прочете вместо него. Девойката е отчаяна, но при четенето така ловко променя посочените отличителни белези, че по тях не може да се познае баща ѝ. Префектът, притеснен от присъствието на Фернандо, го изпъжда и нахално продължава да търси нежност от Нинета, която отвратена го отблъсква. Намесва се и укрилият се Фернандо, който защитава дъщеря си. Разярен, префектът заплашва да си отмъсти.

ВТОРА КАРТИНА

Нинета е в стаята си. Чува се гласът на амбулантния търговец Исако. Девойката го извиква и му продава пръстен оставен от баща ѝ. С парите тя ще подпомогне неговото бягство. В този момент, заварена от влезлите Лучия, Фабрицио и Джането, девойката е смутена. За беда Лучия открива, че една от сребърните лъжици липсва. Идва префектът. Ето момент да си отмъсти. Открива и парите от продажбата на пръстена. Нинета отказва да каже откъде ги има, за да не издаде баща си. Обвиняват я в кражба. Обвинението става неопровержимо след показанията на доведения Исако, който съобщава, че Нинета му е продала пръстен с инициалите ФВ (Фернандо Вилабела), които за ужас на девойката съвпадат с инициалите на Фабрицио. Префектът тържествува. Най-после Нинета е в ръцете му. Въпреки молбите на Лучия и Фабрицио и отчаянието на Джането, девойката е отведена в затвора.

ТРЕТА КАРТИНА

Нинета е в затвора. С красотата и невинността си тя е спечелила симпатии на тъмничаря Антонио и той допуска при нея на свиждане

Джането. Трогателна е срещата на двамата млади. Всеки от тях съзнава своето безсилие и оплаква съдбата си. Часът на свиждането бързо отлетява. Джането трябва да си отиде. Дошлият в затвора префект отново предлага на девойката любовта си. Ако тя я приеме, той ѝ обещава свободата. Но дори и пред заплашващото я тежко наказание, Нинета отхвърля домогванията му.

ЧЕТВЪРТА КАРТИНА

На площада. Призната за виновна в слугинска кражба, Нинета е осъдена на смърт. Отчаян от съдбата на дъщеря си и решен да я спаси с цената на своя живот, пристига Фернандо. Префектът познал в негово лице търсения дезертьор, заповядва арестуването му. Пред очите на отчаяния Джането и потресения народ отвеждат Нинета на смърт. В този момент се чува биенето на черковната камбана. Всички виждат на камбанарията Пипо, който е открил в гнездото на свраката изчезналите предмети и пръстена и лъжицата и още много лъскави украшения. Крадлата е свраката на Фабрицио.

Присъдата на Нинета е отменена. Девойката е свободна. Но тя не е щастлива. Тежка участ очаква баща ѝ. Ненадейно, за обща радост на всички се появява Фернандо, помилван от краля.

Отминала е бурята и настъпват щастливи дни.

КРАДЛИВАТА СВРАКА

опера в две действия (4 картини)
от Джоакино Россини
либрето от Джовани Джерардини
по мелодрамата „Свраката-крадла“
от Кение и Д'Обин

Диригент

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

Режисьор

ПЛАМЕН КАРТАЛОВ

Художник

ИВАН САВОВ

Диригент на хора

ХРИСТО СТОЕВ

Асистент-режисьор: з.а. Пенка Маринова

Концертмайстор: Александър Ганев

Отговорен корепетитор: Нели Владимирова

Корепетитори: Малина Димитрова, Дария Ковачева, Агнес Бъчварова

Помощник-режисьори: Людмила Шабанова, Венцислава Славейкова

Суфльор: Людмила Сакакушева

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА И ИЗПЪЛНИТЕЛИ
/по автора и по азбучен ред на имената/

ФАБРИЦИО , богат селянин . . .	ИВАН ДЯКОВ МИЛКО КАСАБОВ
ЛУЧИЯ , съпруга на Фабрицио .	АНА АНГЕЛОВА-САРКИСЯН ПЕНКА ДИЛОВА
ДЖАНЕТО , техен син	АХАРОН АНМАХЯН КОНСТАНТИН ЯНКОВ
НИНЕТА , прислужница в дома на Фабрицио	ВАЛЕРИЯ ШИРОКАНСКА НЕЗАБРАВКА СИМЕОНОВА
ФЕРНАНДО , войник	ИВАН ДОБРЕВ .
ГОТАРДО , префект на селото . . з.а.	СТЕФАН ДИМИТРОВ
ПИПО , млад прислужник при Фабрицио	ЕМИЛИЯ БОТЕВА ЯНКА МИХАЙЛОВА
ИСАКО , амбулантен търговец .	ЙОРГО СТЕФАНОВ н.а. НИКОЛАЙ ЗДРАВКОВ лауреат на Димитровска награда
АНТОНИО , тъмничар	ИВАН ДИМОВ НИКОЛА АБАДЖИМАРИНОВ
ДЖОРДЖО	МИХАИЛ ПЕТРОВ
ГЛАВЕН СЪДИЯ	НИКОЛА НИКОЛОВ
стражари, селяни, селянки, роднини на Фабрицио	

ИЗ РАЗГОВОР С КОЛЕКТИВА ПРЕДИ ЗАПОЧВАНЕ НА ПОСТАНОВКАТА НА ОПЕРАТА „КРАДЛИВАТА СВРАКА“

... Два ярки художествени стила — белканто и мелодрама — си дават среща в художествените достойнства на една музикално-сценична партия, със всем непознаващия друг произведени на своя автор — Джоаккино Россини и „Крадливата сврака“ — нашата нова творческа и настояща задача.

Вниманието ни сега — съсредоточаване върху етап от епохата на една школа, в която пълновластен глава на оперната сцена е бил Россини — е стилистическата защита и вдъхване ярък сценичен живот на един шедьовър, след премиерата му в Ла Скала, за който Стендал пише: „Този успех бе един от най-безспорните и най-блестящите какъвто ми се отдаде да видя в живота си и в течение почти на три месеца възторгът на зрителите се задържа на същото ниво.“

Когато в предварителния ни разговор днес, преди началото на нашата работа, констатираме обстоятелствата, сочещи триумфалния успех на първата премиера на „Крадливата сврака“ от 31.V.1817 г. в театър Ла Скала-Милано, редно е да отбележим и причината, заложена не само в нотите.

Росини пише музика върху либрето, абсолютно защитено от славата и популярността на мелодрамата „Свраката-крадла“ от френския драматург Луи Шарл Кение-голям автор на мелодрами, живял от 1772 до 1842 г.

Това е времето, когато френската култура в края на XVIII и началото на XIX в. се влияе от политическите условия, в които се намира Франция на генерал Наполеон Бонапарт, завзел властта на 9.XI.1799 г. Буржоазната върхушка, която укрепва новия обществен строй, ликвидирал диктатурата на якобинците, разочарованието на демократичните среди от резултатите на контрареволуцията и невъзможността за помирение с промяна хода на народната революция и обръкването, което настъпва естествено с една нова идеология, сменяла само прилагателното феодална с буржоазна, дълбоко променя духовния живот на френското общество от периода на империята. И естествено събсъкът в политическото мислене на нацията веднага рефлектира в борбата между стиловете в изкуството.

Романтизмът е този от стиловете направления, който става господстващ. Изразител на борбата между просветителския и революционния дух, но за театралния вкус на Наполеоновата империя, за нейната помпозност, за служенето в нейна полза: за апотеоза на държавническите работи е нужен театър, лъхаш с атмосфера от римските форуми и техните славни герои на котурни. Ето защо за империята е все още нужен класицизмът — смятан за нейн официален стил.

Тук в опита да се закрий от Наполеон булевардните театри-истински изразители на живата демократична мисъл, да се води борба за ново демократично мислене на взаимно влияние между жанровете — комедия, трагедия, водевил и мелодрама. Като протест на класицистичния Наполеонов репертоар в някои разрешени да съществуват теат-

ри се появяват пиеси с действие, което се развива в селска среда, с проблеми, различаващи народа и неангажиращи го в политиката на страната.

Жанра, в който се разработват тези проблеми е мелодрамата. Тя се превръща в естетическа позиция на театъра на народа към неговите страдания, съчувствия към нещастията му, изразяваща възхищение от делата му.

Обръщайки се към обикновения човек и изтъквайки в предния план на драматургията личната му съдба, за разлика от прогресивния романтичен герой, който става жертва на злото, идващо от уродливото устройство на света, действителността в мелодрамата се оправдава, а злото в тази действителност идва от отделната личност. В идейната схема на жанра присъства емоционална развълнуваност, непременно свързана с някаква съдбовност на невинно страдаща героиня, на герой, защитаващ добродетелта, на простодушието. В основата на мелодрамата е вътъкана с първенствувашо значение ролята на злодея. Всичко това е привличало тълпи от демократични зрители.

Триумфалният успех на Росини по същия начин оправдава естетическите търсения и вкусове на народния зрител. На него му е омръзнало да вижда на оперната сцена римските кумири обградени от пищен дворцов блясък. Съвременният зрител се увлича от близките и привични за него жизненни ситуации. Росини реагира като барометър на изискванията на времето.

Ситуации, в които са били поставяни страдащите, положителните герои са били близки на обикновените зрители, допадали са им. В мелодрамата providението винаги стои на стража на добродетелта, на страната на правствено чистия герой, който ще бъде възнаграден, а злодеят непременно наказан.

Трогателната история на слугинята Нинета и користния префект на селото и цялата сложна интрига, изградена около несправедливото обвинение за слугинска кражба, което води към екзекуция, е заложена в драматургичната фабула на произведението на Кенне. Конфликтът, изграден върху струпани случайности заразява с искрения си драматизъм и топлината лиричност на образа. Това именно привлича Джоакино Росини, изразил също с искрена звукова живопис идеята на фабулата.

Потърсихме корените на мелодрамата-жанр и на нашата постановъчна задача, за да подчертаем връзката ѝ с музикалната драматургия на „Крадливата сврака“ на Росини. Динамичността и емоционалността ѝ са качества, прехвърлили в още по-голяма степен драматичния първоизточник, превърнат в либрето от Джовани Джерардини.

Днес нашият оперен колектив пристъпва към сценичното претворяване на една Росиниева партитура, твърде различна от представите на средния оперен ценител за музиката на композитора — една велика творческа фигура, чиято оперна естетика здраво налага стилистичните особености в развитието на все още неугасващо светещите и в наши дни звезди от небосклона белкантови майстори — Белини, Дошцети, Верди. Известно е, че италианската романтична опера създава нова школа за пеене.

Изискваща съчетаването на одухотвореност с експресивност на поетичен лиризъм с изострен драматизъм — всички тези черти на романтическата вокална школа осъществяват стремежа на тези композитори наравно с красиво и изразително пеене, с майсторското озвучаване на ролята да се постигне изразителност на драматичното състояние и поведение на героя, в създаване на богата палитра от изразни средства разкриващи пълнокръвно, страстно и властно характера му.

Партитурата на „Крадливата сврака“ е блестящ образец на един нов подход към пеенето, в което виртуозността изгражда конкретни състояния на духа, изразява повишена възбудимост на чувствата, детайлизира приповдигнатата звукова картина.

Виртуозните партии изискват стилово умение в мелодията да се изрази характера на героя.

На тази Росиниева естетическа основа режисурата ще решава и изгражда спектакъла от позицията за реалистично претворяване на един стил, станал закон за италианската вокална школа — стилът белканто. Героите в „Крадливата сврака“ са силни и многопланови образи с релефно очертани и изпълващи музикални изразни средства, вписващи се от експозиционните музикални форми до широко разгръщащите се платна на виртуозните и пълни с блясък ансамбли.

Драматургичният материал е разположен в четири картини. Мястото на действието е едно богато село край Париж — обстановките са четири: селски двор в дома на богатия селянин Фабрицио; стаята на Нинета, място където прекарва своето време; затворът, в който попада след обвинението в кражба; селски площад заграден между селската префектура, камбанарията и пазара.

Музикалното действие се изгражда върху непрекъснато нарастване на емоционално напрежение, предизвикано от конфликтни ситуации с трагични последици, в центъра на които стои домашната опитомена сврака. Върху ярки контрастни психически състояния на всички герои композиторът създава стремителен темпоритъм и в стила на мелодрамата довежда чувствата им до крайна екзалтация. И четирите финала на картините различно натоварени с действащи лица завършват с повишена емоционалност и динамизъм. Ето защо склонността към външни ефекти в постановката, излишни патетични жестове ще бъдат груби драскотини към изяществото на музикалните състояния и широката палитра от възможности на актьорското и солистично майсторство.

Търсенето на жизнено правдива интонационна логика в речитатива отговаря на стиловите белези на произведението. А форсираното пеене, неконтролираната превъзбуда на чувствата, изостряни в крайно емоционално написани страници, ще бъде надут и неестествено поставяне на героите във вокално-сценична и интонационна среда, чужда на стила и водеща до вулгарност и превзетост.

Обкръжаващи главните герои с много тънка експресивност на израз, еднакво подчертан дискретен и ярък звуков фон, както и с пълна самостоятелност са масовите сцени. В тях задачата на хоровия колек-

тив е диференцирана между свободното и разгърнато водене на действието, до приглушено и коментиращо настроение на съучастник или пасивен наблюдател, за да се активизира на ново до самостоятелност и стремителна действеност.

Конкретната жизнено-битова среда се гради от реалистични планове на музиката, в които хората от народа присъствуват в ярка зрелищност.

Групирането и диференцирането на многотоналните багри е задължителна задача на режисурата, в намерението ѝ за убедителен сценичен прочит на този шедевър — образец на майсторски белкантово написана партитура — школа за нашата съвместна бъдеща работа, очаквано събитие за оперната ни публика — нека то се превърне в радостен празник и за всички нас, неговите интерпретатори — колектива на Русенския оперен театър.

Постановката на „Крадливата сврака“ обогатява не само оскъдния брой опери на Россини, играни у нас, но дава и възможност нашите оперни артисти да защитят себе си в един друг стил на оперното изкуство — пеенето в стила „бел канто“. Виртуозността на партитите в оперите му се съчетава с поразително умение да се изрази в мелодия характера на героя. Стремехът да се съедини вокала с жизнената правда, виртуозният пасаж с точно определеното чувство на възторг, като гняв, любов или тъга, е израз на художественото схващане на целия творчески състав за създаване правдив и ярки характери.

Наша главна постановъчна задача е, като даваме простор на музиката и възможност на слушателя да се наслади на безпределния и бликащ със завладяваща интимност и красота росиниевски мелодизъм, да създадем жизнен спектакъл, в който героите от мелодрамата, истински обичащи и страдащи, бранят любовта си и се борят за истината с въздействащо вокално-сценична изява, и без шампи и намени на оперна рутина, да пренесем експресивните състояния на музиката, постигане на пълна хармония между музикалната характеристика и сценичния живот на героите.

Пл. Карталов



Пламен Карталов е роден през 1948 г. Завършва Българска Държавна Консерватория през 1973 г. През 1977-1979 г. специализира оперна режисура в Шатс опера-Дрезден при проф. Хари Кунфер и в Коминше опер-Берлин при проф. Йоахим Хери. Тук Карталов утвърждава своето умение да вниква и в най-малките детайли на музикалния и литературния текст, да извлече органично, смело и с богато въображение театралната им същност за създаването на действен и динамично нюансиран спектакъл. Това води до негов индивидуален стил и метод на работа, достигнат по собствен път, наложен от търсенето и прилагането на нови естетически категории. Съчетаването на класическите традиции с нови, съвременни форми на сценичен изказ, тяхното обогатяване и разнообразяване неведнъж е отбелязвано от нашата и международната критика като характерен приъм за работа на режисьора. Тези свои творчески намерения той практически приложи в продължение на 10 години, създавайки единствения по рода си у нас камерен оперен театър в Благоевград. Ярко своеобразната режисура прави впечатление на международните фестивали, в които участва този новаторски ансамблов колектив: през 1981 г. 12-то Анале на камерни опери и балети „Осиек 81“ СФРЮ, където завоюва I-во място; на 30-я международен фестивал в Любляна-1982 г.; на „Осорски музикални вечери“ на о-в Црес (Югославия през 1982 г.); на Солунския фестивал „Димитриа“ през същата година; на международните фестивали „Софийски музикални седмици“, „Варненско лято“ и др.

Карталов е поставил над 15 камерни произведения за първи път в България като: „Дидона и Еней“ от Пърсел, „Приказка за Лиса“ от Стравински, „Мавра“ от същия композитор, „Аптекарят“ от Хайди и др. Гостувал е като режисьор на редица български оперни сцени с постановки на „Ивайло“ от Марин Големинов, „Четиримата грубияни“ от Волф-Ферари и др. От сезона 1982—1983 г. режисьорът Пл. Карталов е главен художествен ръководител на Народна опера—Русе.



Георги Димитров е роден през 1944 г. в гр. Бургас. С музика започва да се занимава от ранна възраст и учи цигулка при известния бургаски педагог Божидар Розенберг. През 1971 г. завършва БДК в класа по цигулка на проф. Балкански и оркестрово дирижиране при проф. Влади Симеонов. Решаващ момент в творческата биография на Г. Димитров е едногодишната специализация по оркестрово дирижиране в Ленинградската консерватория при проф. Янсон и в Ленин-

градската филхармония при Евгений Мравински. През 1972 г. е назначен за диригент на държавна филхармония - Пловдив. Той дирижира с голям успех редица първокласни български симфонични състави, между които Софийската филхармония и симфоничния оркестър на Българското радио. Значителна част от неговата творческа дейност заемат задграничните му гастролни в СССР, Унгария, Полша, ГДР, Чехословакия, Италия; записите в Българското радио със симфоничния оркестър на Българското радио и грамофонната фирма „Балкантон“ с камерния оркестър при Пловдивската филхармония. Музикант с точно чувство за стил и мярка, той постига внушителна и убедителна интерпретация на изпълняваните произведения. От 1981 г. е диригент в симфоничния оркестър на Държавна филхармония - Русе, а от 1982 г. е главен диригент на русенската народна опера.



Иван Савов е роден в гр. Сливен. Участвувал е в многобройни общи и национални изложби. През периода 1966—1982 г. е оформил над 70 оперни, балетни и драматични произведения в Националния академичен театър за опера и балет - София, Народните опери в Пловдив, Варна, Стара Загора, Русе и др. Организиран самостоителни сценографски изложби в Сливен 1976—1982 г. и в София—1982 г. Той е сценограф с находчиви и интересни идеи. В своите постановки Савов търси не традиционните решения, а дълбоко проникване в произведението и по един фин и ненапратващ се начин постига голяма убедителност и сила на въздействие. Десет годишната съвместна работа с режисьора Пл. Карталов в Благоевградската камерна опера е изключително творчески плодотворна с големи постижения, завоювани на наши и международни фестивали. От настоящия сезон Савов е главен художник на Русенската опера.

Зав. постановъчната част: Л. Арнаудов; Театърмайстор: Д. Дончев; Зав. художествено осветление: Ц. Соколов; Зав. светлинни ефекти: А. Харалампиев; Зав. шивашки ателиета: Ал. Димова, Т. Трифонов; Зав. перукеро-фризьорско ателие: Здр. Златева; Зав. дърводелско ателие: Г. Господинов; Зав. железарско ателие: Вл. Илиев; Реквизитор: Ц. Диков; Гардеробиер: Б. Харалампиева, Д. Михайлов; Зав. тапицерско ателие: Т. Кирова; Художници-изпълнители: Христо Арнаудов, Петър Антонов, Красимир Шипкалев.

Програмата подготвила: Йоанна Бакалова

